



VADÁSZ-ÉS VERSENYLAP.

Kedd, április 20.

11. sz.

Második évfolyam 1858.

Strucz vadászat

ALGÍR ZAHARÁJÁN.

Algír déli részén roppant fennsík terül el, mely telente a Larbaa és Ouled-Nayl nomád törzsek juh- és tevé nyájainak legelőül szolgál.

E vidék a nomádra és a vadászra varázshatást gyakorol. Végtelen sík, a meddig a szem csak lát. A tér gyöngye hullámzatain *dájá*-k tenyésznek; így nevezik az arabok a kis betum- és czédrus erdőskéket, melyekben tömérdek gazella, tüzök, nyúl, fogoly s egyéb — inkább természetbúvároknak, mint vadászoknak érdekes állat tartózkodik. A térség többi részét bozót és növényzet lepi el, tövér tápot adva a legelő nyájaknak és vadaknak.

E terjedelmes rónát azonban se folyam nem hasítja át, se források nem nedvesítik; csupán téli esőzés vagy gyér zápor látja el vízzel a természetalkotta medenczéket, melyek a talaj mélyedéseiben, a *dájákban* s a csekély völgyületekben képződtek. De e medenczék, arabul *ghredirek*, a hives időszak alatt csak negyven ötven napig, nyaranta még kevesebb ideig tartják fen a vizet, mi aztán a nomádokat arra kényszeríti, hogy e vidéket szárazság idején elhagyják s a forrásos északi részekbe vonuljanak fel.

E fennsík tehát májustól octóberig egészen elhagyott puszta föld, mellyen csak néha-néha hagy nyomot egy-egy elkésett karaván. A még délebb vidékek izzó napsugaraitól üzött struczczok ellepik ekkor Algir Zaharáját, hova tápnövényzetet s dájai árnyat keresni jönnek.

A struczvadászat az év legforróbb szakában történik s mintegy negyvenöt napig — június 25-étől aug. 10-éig tart.

Az arab azt tartja, hogy nem is annyira a ló gyorsasága, mint a hőség az, mi a strucznek véget vet; s a tapasztalás e mondat igazságát bizonyítja.

Nem minden arab struczvadász; e foglalkozás csak ama néhány törzs kiváltsága, melly a francia uralomnak Algirban megállapítása előtt vadászatközben a karavánokat fosztogatta. E törzsek nevei: *Mekhalif*, *Chaamba*, *Atatiha* és *Ouled-Sayah*. Valamennyi: száraz, erős, ideges, éles szemű, fáradhatlan lovas nép, melly szomjat és éhséget végső pontig túrni képes. Illyenekké alkotá őket a sivatag.

A mekhalifek — írja a „*Journal des Chasseurs*“ — be *Margueritte* francia lovas százados és laghouati parancsnok — a mekhalifek, kikkel mi vadászunk, leghiresebbek valának egykor rablókalandjaikról. Ezek ma is vadászok, de a karavánokat nem bántják többé. Vendégszeretők, szolgálatra készek, egyenes nyilt emberek, mint minden vadász — s teljes biztossággal lehet velük a pusztát bekalandozni.

A struczvadászat mellözhetlen segédeszköze a teve; e derék állat nélkül, melly nyaratszaka négy öt napig is elmarad étlen-ítlan, nem lehetne három négy hetet tölteni a „szomjúság országában“, mint ezt a mekhalifek nevezik. A napok számához képest tehát, mellyeken előreláthatólag nem juthatni vízmedenczéhez, minden vadász két, három vagy négy tevével indul el, mellyek vízzel telt hordókat, árpát és élelmi szereket visznek s ezenkívül még patkó- és szegkészletet a lovak lábainak jó karban tartása végett, és nagy sómennyiséget, a fogott struczczok besózására. Sátort a vadászok nem visznek magukkal, mert a betumfa lombozata a legpompásabb sátor. Minden vadász puskával s lökéskészlettel látja el magát, élelmül szolgáló vadak elejtésére.

A struczüző lovak egykét héttel a vadászat előtt e célra idomítandók. A mekhalifek szűkebb takarmány- és árpaadagra szorítják lovaikat s ezeket déli órákban pár órán át futtatják.

Indulás előtt három négy arab előrsül megy ki a vidékre, kikém-

lendő, merre van a legtöbb strucz s hol található vitzartó *ghredir*. Ez utóbbi igen fontos dolog, nem csak azért, mert a vadász itt új vizkészlettel láthatja el magát, de mert csaknem bizonyos, hogy illy medence közelében szomját ölteni jövő struczfalca tartózkodik.

A múlt 1857 július elsején jó szervezetű karavánnal indultunk a délvidékre. Philebert hadnagy barátomon kívül más európai nem volt e karavánban, melly harmincz mekhalif vadászból Bel-Abbés és Toumi vezéreikkel — s néhány Larbaa és Ouled Nayls törzsű lovasból állott.

Útközben négy gazellát löttünk ebédül nekünk és egész kíséretünknek. E zergefaj 100—150 darabból álló nyájokban jár együtt s üzőbe vétetvén, az egész nyáj mindig a szél ellen fut, nem ügyelve arra, hogy a vadászok aztán ezen irányból kerülnek eléjük. Ehhez képest könnyű őket megközelíteni s midőn az ügetve vagy rövid galoppban menő vadász már csak három vagy négyszáz ölnyre van a nyájtól, akkor sarkantyúba veszi lovát, egyikét percz alatt 60—100 lépésnyire közelít a megriadt állatokhoz s anélkül, hogy lova vágatását mérsékelné, golyós fegyvere mindkét csövét a tömeg közé sűti. Kissé gyakorlott lovas vadász ritkán fog hibázni.

Két napi utazás után az *El Beugra* nevű dájához érkeztünk, mellynek közelében az előörsök *ghredirt* s ebben három napra való vízmenyiséget fedeztek fel.

A dájai tanyázás a legfestőibb képek egyike. A vadászok hármával négyesével telepednek a legsűrűbb betumlombozatok árnyába; a lepogygyászolt tevék a térközépen legelnek; a lovakat kipányvássák, patkóikat vizsgálgatják; tüzet raknak s készítik a lakomát és az ágyat. Ez utóbbi a mekhalifoknál nagyon egyszerű: a dáják talaja rendes fekvőhelyük; de mi beczézt polgárisultak tábori ágyakat hoztunk magunkkal s valódi sybaritákként heveredtünk le ezekre minden este.

A struczvadászatnak két módja van, arabúl a *bedu* és a *gaad*. A *bedu*, betűértelem szerint, *kezdetől* való hajtást jelent, midőn a vadász ugyanazon egy lovon üzi és fogja el a strucezot. Ez a nehezebb mód, mert sok ügyességet és kitünő jó lovat igényel, — s csak akkor van helye, ha a vadász egyes egyedül üzi a madarat; de ha több vadász jön össze, ezek *gaad*- vagy is lesvadászatra egyesülnek, melly — mint neve is mutatja — abból áll, hogy a lovasvadászok bizonyos helyen, egy ma-

gaslat vagy fa mellett állanak lesbe, honnan már távolról látható a hajtók felverte struczcsapat.

A lesvadászatot az teszi lehetővé, hogy a strucz többnyire mindig azon irányban fut, mellyben felferetvén megindult s legfőlebb kissé nyugatnak tart. A leshelyeket ismerő hajtók tehát az ezekkel szemközti pontokról indulnak ki; működésük azonban nagyon nehéz és fárasztó, mert először a gaadtól négy öt mértföldnyire fekvő földet félkörben kell megkerülniök s a felvert strucezokat jó irányba inditniök és üzniök lehető sebesen olly végből, hogy ezek a gaadhoz érve már fél fáradtak legyenek.

Ehhez képest a hajtók szerepét tapasztalt vadászok viszik s a mekhalifek vadászszabályai szerint az illy lesvadászatot elejtett strucezok felerésze mindig a hajtóké. Ezen előny daczára is azonban a hajtók mindig sokat kéretik magukat e szerep elvállalására; részint, mert e nehéz feladat lovaikat annyira kifárasztja, hogy ezek a másnapi vadászatra képtelenek; részint, mert gyakran sikertelen a vadászat, ha vagy nem akadnak struczcsapatra, vagy pedig a felvert had valamelly karavántól vagy más egyéb októl megriadva — a hajtók minden erőfeszítése mellett is irányt változtat. Ez aztán nagy csalódás szegény fejüknek s csüggedten és kimerülten térnek a tanyára, hol még ráadásul tréfás gúnnyal, sőt váddal is halmozzák őket, annyira, hogy sértett büszkeségükben *Szidi-Abdallahra* esküsznek, miszerint többé hajtókul nem vállalkoznak.

A hajtók megválasztása a vadászat előestéjén történik, mikor egyszersmind egész hadi tanács áll a holnap teendői felett. Mi húsz húsz lovasvadászból álló két oszlopra szakadtunk olly határozattal, hogy mindenik oszlop egy nap vadászván, másnap lovait pihentesse. Az előrsök több struczcsapatot fedeztek fel; a leshely s a hajtás kiinduló pontjai kitzetvén, hajtókul egyhangúlag *Gueltaj* és *Naimi*, két valóságos mohikán, lón megválasztva, kik száz és száz strucezot üztek és fogtak el már.

A dájákban rendesen jó alvás esik; a végtelen magasztos csendű éjek hüsebbek itt mint az oázokban s a tiszta léget tenyésző növényzet illatarja lengi át. A vadászatot megelőző éjen azonban az álom nem barátja a vadásznak. Idegeink izgatottak s nyugtalan hánykódás után örülünk a viradatnak. Korán kelünk, bár több órának kell még eltelni,

mielőtt a leshelyül kitűzött pontokra mennénk. Ezen időköz lázas türelmetlenség közt lassan foly el. Igyekezünk foglalkozást keresni; lovainkat simogatjuk és kantározzuk, még pedig — a mekhalifek példája szerint lehető legkönnyűdebb modorban; ezédrusbotokat vágunk, melyekkel majd az elért strucz nyakára üssünk; kérdéseket teszünk a nap lehető esélyei iránt, bár ezekre magunk is tudnánk felelni; közben reggelizünk keveset, mert juliusban csekély az étvágy s különben sem terhelendő meg a gyomor struczvadászat előtt, a lovas ekként könnyebb s a szomjúság nem olly égető lévén. E szomj mérséklésére kecskebőrből készült s vízzel tölt zacskót viszen magával a vadász.

Végre tizenegy óra tájban Bel-Abbés és Toumi jelenték, hogy itt az indulás s így a lovak megitatásának ideje. Ezen itatási rendszer egészen ellenkező az európai tannal, de a tapasztalat kibizonyítja az eljárás czélszerűségét. Megjegyzendő azonban, hogy ez itatás éhgyomorra történik.

A mekhalifek engem kértek fel, állanék a vadászoszlop élére. Részint tiszteletből, részint azért tevék ezt, mert azt hiszik, hogy szerencsés ember vezénylete szerencsés eredményre vezet. A szokott ünnepélyes *Besm Allah!* (Isten nevében!) jelszó kimondása után megindultunk s az éji tanyától pár ezer ölnyre, néhány — magaslaton álló betum árnyában leszállottunk lovainkról. Ez volt a hajtók által előre kitűzött *gaad*. Két mekhalif a legmagasabb betumfák legfensőbb ágai közé mászott, hogy az üzött struceczok közeledtét idejekorán jelenthesse.

A hajtók csak akkor kezdenek a hajtáshoz, mikor feltehetik, hogy a leshelyek már elfoglalvák; e percz a napnak délpontra hágása, mit ők a földbe szűrt ezédrusbot rövid árnyáról tudnak meg.

Helyeinkre érve még legalább fél órát kelle várunk, melly lázas nyugtalanság közt nyúlt hosszúra; maguk a komoly mekhalifek is oszták a várakozás izgatottságát; a hőség roppant volt, mert délnyugati szél, az itt *chili*-nek nevezett egyiptomi szimum füté a különben is forró légzetet.

Ja Siadi cheddou Khreilkoum el naam dja! kiálták az őrszemek a fák tetejéről s mi mindnyájan mintegy villanyütéstől érintve ugrottunk fel, a főnebbi szavak értelme ez lévén: Ó uraim, lóra, jön a strucz!

Pillanat alatt lovainkon ültünk s kérdést kérdésre halmozánk az őrszemekhez, kik a fáról leszállni akartak, hogy szintén lóra kapjanak.

„Hány darab van a falkában? — Melly oldalról jönnek? — Külön-külön-e, vagy tömegben? — Messze vannak-e? — Közelednek-e? — Sok e köztük a hím? — Egyenesen felénk tartanak-e? — Ne szálljatok le a fáról s átánszültek, nem indulunk nélkületek! —“

De az őrszemek, ez utolsó pont iránt nem lévén eléggé biztosak, az ágon fészkelődve nyugtalanul felelték, hogy: „Igen — nem — közelednek, — hármat látunk — négyet — hatot — nyolczat — tizenkettőt — tizenhatot; együtt jönnek; az Isten szerelméért várjatok reánk!“ S ezzel gyorsan kúsztak le a fák tetejéről, az ágakon hagyva ruháik rongyait.

Kengyeleinkben felágaskodva nem sokára mi is láthatók már a reánk jövő struczcsapatot.

E percz hevélyét festeni nehéz feladat; lelkesedésünk túlbuzog, szemeink villámokat szórnak, tagjainkat görcsös rángatózás izgatja, mellyet kapálózó lovaink is megéreznek.

Mindenki tanácsolni akar.

„Menjünk? — ez a kellő percz! — nem, még nem, — várjunk — jobbra tartsunk — nem, balra — hadd közeledjenek még! — várjunk — várjunk még!“

De hasztalan az intő szó. A vadászat démona mindenkit megragadott s a vadászok egyikének bár talán önkénytelen előlépésére az egész csapat tova robot s egyenesen a struczczokra tör! ezek rögtön meglátanak minket s jobbra kanyarodnak — ekkor mintegy 300 ölnyire lehetnek tőlünk.

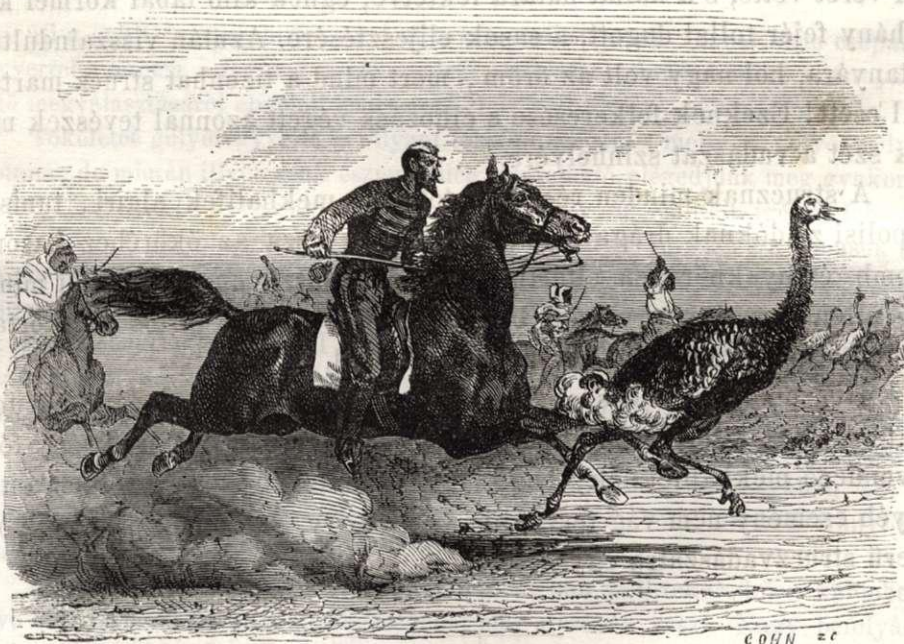
E nagyszerű madár, kivált ha tömegesen jelen meg, annyira megigézi a vadászt, hogy ez nem is képes egyébre gondolni, mint hogy utána száguldjon s minden áron elfogja az üzöbe vettet; minden más ovatosság önszemélye vagy lova iránt eltűnik; az eltévedhetés lehetősége — mi pedig nagy baj — eszünkbe sem jut; szóval, a hatalmas vonzerő varázs hatása alatt dühösen futtatunk — s az illy száguldó had valóban hasonlíthat a legendai rémvadászathoz.

A minket meglátott struczok meggyorsíták futásukat, annyira hogy nem közeledhettünk hozzájuk, sőt két három percz mulva még térelőnyt is nyertek, mi bennünket arra kényszerített, hogy lovaink futását — léhlésvétel végett mérsékeljük. Ezután ismét az indulási gyorsasággal haladtunk; nem volt szabad a struczokat szem elől vesztenünk s most

már közeledék! de a feszített gyorsaság után lovaink ismét lankadtak s az űzött csapat újra előnyt nyert.

A strucczaklatás illy viszonos esélyekkel foly a perczig, midőn a végkép kimerült állat tovább futni nem birva, önkényt — a vadász előtt gyakran pár száz lépésnyire megáll.

Mig a struczok tömegesen futnak, a vadászok is csomósan űzik; de midőn kimerülésük közeledtét érzik, egy végső ösztön szétoszlásra birja őket, hogy ekként a menekülés esélyeit növeljék; ekkor mindenik vadász kiválasztja a magáét. Ez rendesen a helyzethez képest történik; az az a jobb szárny vadászai a jobbra, a bal szárnyéi a balra futókat veszik űzőbe.



A mi struczaink az űzésnek mintegy huszadik perczében kezdtek oszolni s legyező alakban terjeszkedtek szét. Az én választottam gyönyörű szép állat volt s fényes fekete tollazatáról ítélve bizton himnek tartottam őt. Lovamat eddigelé meglehetősen kimélvén, sikerre jó kilátásom nyílt s pár percznyi sebes roham után csakugyan jelentékenyül közeledtem is struczomhoz, melly szárnyait lógatni s lábaival a port verni kezdé, fáradsának ezek lévén jelei, örömem tetőpontra hágott;

újra sarkalám lovamat, mely a struczhoz közeledve önkényt is lelkesült; rivalgtam s — már nem tudom minő szövegű és dallamú győzelemdalba törtem ki.

Ki életében először lőtt nyulat vagy foglyot, ha a kicsi vad elejtése fölötti öröme emlékezik vissza, érteni fogja az enyémet, midőn struczomat elértem. Ezt leírni nem, csak élvezni lehet!

A szegény állat közeledtemre megállott, nem birt tovább menni, csőrét eltátotta, lihegett s ingadozva állt lábain. Leugrottam lovamról, hogy torkon ragadjam őt; meg akartam fojtani! E perczben mögöttem ló vágatását s e szavakat hallám: „Vigyáz, mert kirüg, üss a fejére!” Bel-Abbés hangja volt ez, ki engem eltévedéstől féltve, utánam jött. Egy erős ütés a czédrusbottal földre teríté a struczot, mellynek kísérőm azonnal vérét vette, s a hullát hátára fektetve, égnek álló lábai körmei közé néhány fejr tollat dugott, a sasok elijesztésére. Azután visszaindultunk a tanyára, hol nagy volt az öröm, mert mind a tizenhat strucz martalékul esett! Ezeknek felkeresése s elhozása végett azonnal tevések mentek szét a vadászat színhelyére.

A struczoknak minden része jó; tollait a mekhalifek algiri, tunisi és tripolisi zsidóknak drága pénzen adják el; husa az ököréhez hasonló; czomb- és nyakbőrében eltartható zsirja, mit a puszták lakói minden baj elleni orvosság gyanánt becsülnek; lábbőréből tartós bocskortalp, idegeiből pedig rendkívül erős zsinór készül.

Huszonöt nap vadászat után, mely alatt összesen 72 darab struczot fogtunk, visszatértünk Laghouatba, megigérvén a dus eredmény fölött örvendező mekhalifeknek, hogy 1858. június 15-én — ha Isten éltet s egyéb esemény nem vág tervünkbe — újra egy, az ideinél még nagyobb-szerű struczvadászatra egyesülünk.

Pesti gyep.

Trial-Stakes.

Miután a pesti versenyek első napjára kitűzött Trial-Stakes kellő számú aláírások hiánya miatt nem létesülhet, a versenyegylet választmánya új Trial-Stakes czimű versenyt tűz ki, mely — egy kilátásba helyezett tiszteletdíjjal kapcsolatban — a pesti versenyek első napját (jun. 5.) megnyissa.

1 $\frac{3}{4}$ mföld. Úrlovasok szineikben. Tét : 50 pft, bánat az egész. Teher 3 évesre 107 font, 4é. 122 font, 5é. 127 font, idősbre 132 font, kanczára és paripára 3 ft kevesebb; lovakra, mellyek a futásig nem nyertek 4 font kevesebb, azokra pedig, mellyek a futásig még nem pályáztak, 8 ft kevesebb, a nem nyerőknek elengedett 4 ft beszámításával. A második lóé 100 pft; 5 aláírás kell, hogy a verseny létesüljön. Aláírás-és nevezés május 25-éig 1858.

Pest april 1-jén 1858.

Hg Liechtenstein Ferencz.

Ifj. gr. Batthyány István.

A golyófegyver és lövete.

Ki a golyólövésben biztosságot akar szerezni magának : annak nem csupán jó fegyverrel, hanem a fegyver szerkezetéről, töltéséről, belövéséről s a lőanyagok kellő megválasztásáról elméleti ismeretekkel is kell bírnia.

Tökéletes golyófegyvernek olyant lehetne nevezni, melly a golyót golyóra hordaná; de miután ilyen csak eszményileg gondolható, elégedjünk meg gyakorlatban oly fegyverrel s nevezzünk olyant jónak : melly az említett igényt lehetőleg megközelíti. A golyófegyver jóságát, a csőnek szabályos furásán s a vonások tisztaságán és arányosságán kívül leginkább a pontos belövés és a lőanyagoknak a a fegyver igényeihez alkalmazott megválasztása feltételezi. Szabályosan fűrt csőnek olyan nevezhető, mellynél a fűrés tengelye, magának a csőnek tengelyével egy vonalt képez. (Az illy csővű fegyvernek belövése nem nagy fáradságba kerül, miután az irányzó vonalnak a golyó pályájára való alkalmazása — mint leebb látandjuk — könnyen kitalálható.) A fegyver jó hordásának lényeges kelléke továbbá a vonások tisztaságában, és a csavarék (Droll vagy Troll) arányosságában áll. Ha a vonások göcsörtösek, vagy üregesek : a golyó ide s tova üttetvén, irányt nem tarthat.

A vonások csavarékának egyforma távolságban kell tekerednie; különben a golyó aránytalanul fordulván, sebességéből már a csőben veszt. Nagy befolyással van továbbá a golyófegyver jóságára a vonások mélysége és száma. Igen mély vonások részint azért : hogy a golyó és az alája teendő béllet (Pflaster) nem hajtathatik beléjük, részint pedig, mert hamar elonyasodnak, nem oly jők mint a sekélyebbek. Hogy a vonásoknál rendesen a páratlan számot választják, annak okát abban találhatni : hogy a páratlan számoknál az azok közt képződő közfal ellenében mindig egy vonás kerül, minélfogva a golyónak és bélletének a vonásokba behajtása sikeresebben eszközölhető. A mi a vonások csavarékát illeti : vadász golyófegyvereknél legalkalmasabb a három-negyed fordulása.

Ezen a fegyver szerkezetére vonatkozó tárgyakon kívül, legfontosabb a lőanyagok kellő megválasztása és a töltés. A lőpor mennyiségének meghatározása körül

igen eltérők a nézetek; sokan azt a golyó nagyságához mérven, kevesítés vagy többletés által érik el belövésnél a kívánt magasságot; mi azonban hibás eljárás: mert a lőpor mennyiség mindig a porüreg (Pulwersack) teriméjétől s a fegyverrészek összeállítási arányától függven, minden fegyvernek az leendő valódi lőpormértéke, melyet rugás nélkül elbirand; a belövésnél pedig a kívánt magasságot mindig az irányzó (Wisir vagy Stöckel) alacsonyítása- vagy magasítása által kell elérni. A golyó azon körzet nagyságánál, mely a vonások közti falak által képződik, csak annyival legyen nagyobb, mennyi elégséges a csöbe szabadoni esését gátolni; miből önkényt következik, hogy a golyó alá teendő bétletnek egyedül a vonások betöltése és az elonyasodástóli megmentése szolgál feladatul. A bétlet vastagsága mindig a vonások mélységétől függ. Minél sekélyebbek a vonások, annál vékonyabb, és minél mélyebbek, annál vastagabb bétlet használandó. A töltésnél a golyó a lehető legnagyobb vigyázattal, — mindig esukájával felfelé — tolandó le a csöbe; erős leütés részint a löpornak — összezuzása következtében — szabatos fellobanását gátolja, részint pedig a golyónak — alakja eltorzítása által — súlypontját is megváltoztatja. (Minden szabályos golyónak súlypontja egyszersmind a golyó középpontja is; ha tehát alakja elváltozik, súlypontja is változik.)

A golyófegyver kitörülése iránt is igen eltérők a nézetek; sokan minden második, mások pedig csak minden tizedik, tizenkettedik lövés után tartják jónak a kitörülést; a tapasztalás azonban minden elméleti állítások ellenére, a gyakori kitörülés mellett nyilatkozik.

Ezen előrebocsátottak után, a golyófegyver belövése veszi a lövő figyelmét leginkább igénybe. Belövésnek (Einschiessen) nevezzük, az irányzó vonalnak a golyó pályájára alkalmazását. Minden irányzóval ellátott golyófegyvernél a golyó pályája az irányzóvonalat (Wisirlinie) két pontban vágván keresztül, a belövés is két pontról szükségeltetik. Ezen átvágási pontok — melyeknek egyike a golyó sülyedése által létesül — neveztetnek a golyófegyver löpontjainak. Minden irányzóval ellátott golyófegyvernek tehát két löpontja vagyon, melyeket meghatározni a belövő akaratától függ. (Vadász golyófegyvereknek második löpontja 100, az első pedig 15—20 lépés szokott lenni.) Ha messzebb akarjuk belőni fegyverünket, magasabb, ha pedig közelebb, alacsonyabb irányzót alkalmazunk, mindaddig míg a golyónak általunk kívánt magasságát el nem értük. Minél magasabb az irányzó, annál közelebb leendő az első, és annál messzebb a második löpont; és megfordítva, minél alacsonyabb az irányzó, annál messzebb leendő az első, és annál közelebb a második löpont. A kívánt magasság elérése után irányzónkat és iránytűnket (Mücke) a cső felső szélességének közepére állítván, egy papírra felrajzolt függőleges vonásra kezdjük lövéseinket. A fegyver felállításánál arra kell ügyelni: hogy az teljes vizirányban — a papírra rajzolt vonással egyenszöveget képezve — nyugodjék. (A csavarokkali megerősítés által legbiztosabban érhető el a fegyvernek teljes nyugalomban elsütése.) Az első lövéseknél már meglátandjuk, ha irányzó vonalunk a golyó pályájára kellőleg van-e alkalmazva s a golyók a függő vonalra megtartják-e? Ha a golyók a függő vonalon mintegy felfüszve lenni látszanak, akkor irányzó vonalunk állását eltaláltuk; ha pedig a golyók a függő vonaltól jobbra

esnek, akkor iránytűnket (Mütcke) jobbra, ha pedig a golyók balra esnek, iránytűnket is egy kissé balra helyezzük, mindaddig, míg az irányzó vonal a golyó pályájának kívánatink szerint meg nem felel. Ha pedig minden fáradozásunk daczára sikeres eredményre nem juthatnánk, akkor a eső vonásaiban van a hiba s fegyverünket vagy huzassuk ki újra, vagy adjunk tovább rajta.

Az első távolsági lövések kellő eredménye után a második löponti távrolól (Kernschussweite) kezdjük lövéseinket. Szabályosan fűrt esőví golyófégyvernél, ha az az első löponti távrolól pontosan belövetett, a második távrolól belövés nem szokott fáradságba kerülni: miután csak ritkán fordul elő, hogy csekély golyóeltérések következtében az irányzó vonal módosítást kívánna. Ha azonban a függő vonaltól golyóeltérések nagyon észrevehetőek lennének, akkor a eső szabálytalanul van fűrva s illy esőví fegyvernek pontos belövése sok fáradozást igényel: mert nem csak az iránytű, hanem az irányzó állásán is — s így kölcsönösen — addig kell segíteni, míg az irányzó vonal mind a két távolságnak meg nem felel. (A szabályos fűrású esővek nagyon ritkák s azért ritkán is látni olly fegyvert, mellynél az irányzó és az iránytű a eső felső szélességének közepén állana.)

Pontosan belőtt fegyver hirtokában a golyólövőnek következőkre kell ügyelnie: Minden test, melly a levegőben — valamelly dobás vagy taszítás következtében — vizirányban halad, a föld vonzó erejénél és saját súlyánál fogva sűlyedni kénytelen. Ezen sűlyedés által — mellynek a fegyverből kilőtt golyó is ki vagyontéve — létesül az irányzó vonalnak a golyópálya általi második átvágása. Ennél fogva ha valamelly tárgyra vizirányban czélozunk, melly a golyófégyver második löponti távrolánál közelebb vagyont: a golyó a tárgy felett fog elmenni, sűlyedése nem lévén még olly nagy, hogy pályája az irányzó vonalt átvághatná. És viszont, ha a löpontonál távolabb eső tárgyakra czélozunk, a golyó a tárgy alatt fog elmenni: mert a sűlyedése következtében történendő átvágási pont már jóval idább létesült.

Ezekből következik tehát: hogy a második löpontonál közelebb eső tárgyaknak alája, a messzebb esőknek pedig fölėje kell czélozni; vagy is első esetben az iránytűt finoman, a másodikban gorombán kell venni. (Die Mütcke fein oder grob nehmen.) Az első löpontonál közelebb eső távolságokban az irányzó vonalnak a golyó pályájától eltérése olly csekély, hogy czélozásnál különbséget nem tézen.

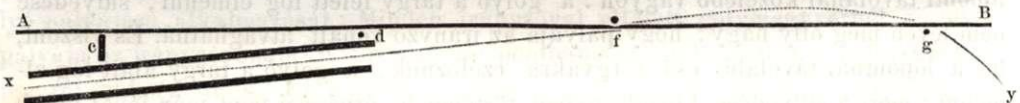
Minden a levegőbe függőlegesen felhajtott test a vonzás irányában haladván, addig halad felfelé, míg erejét végkép elvesztve a földre vissza nem esik. Ezen természettani törvényt követi a fegyverből függőlegesen fellőtt golyó is. Mivel pedig az irányzó vonalnak a golyó pályája általi második átvágása egyedül a golyó sűlyedése következtében létesülhet: nagyon természetes, hogy az függőlegesen fellőtt golyónál nem történhetik. Ha tehát valamelly tárgyra függőlegesen lövünk felfelé: annak mindig alája czélozzunk, különben fölötte lövünk el. Ezen golyólövési szabályra a vizirányosságtól 45 fok alatti eltérésnél kell már ügyelni: mert ekkor a golyó jóval tovább halad — mint vizirányban — míg sűlyedni kezd. Ha valamelly mélységbe egészen függőlegesen lövünk le, szintén a tárgyak alá kell czélozni, mert a golyó a vonzás és szabad esés irányában haladván, az

irányzó vonalt másod izben át nem vághatja. Azonban, ha eltérve a függő iránytól rézsút lövünk lefelé, ellenkezőleg a tárgyak fölé kell tartani: mert a golyó nagyobb sülyedése következtében fegyverünk löpontja a vizirányi löpontnál jóval közelebb esik.

Ezen golyólövési szabályokon és tudnivalókon kívül legnagyobb szüksége legyen a golyólövőnek a távolság biztos meghatározására. A golyó pályája az irányzó vonalt csak két pontban vágván keresztül, ki golyóval biztosan akar löni: ezen átvágási pontok távolságát szabad szemmel pontosan meghatározni, és a czélozást mindig a távolsághoz alkalmazni kell tudnia. A távolság biztos meghatározása nélkül — bármily mértékben bírjuk a lövés technikáját — jó golyólövők nem lehetünk. Ezen körülményben találjuk okát annak, hogy sok jó czéllövő (Scheibenschütz) rosszul ló vadra: amannál ugyanis a távolság határozott, míg ez utóbbinál határozatlan. A szél, levegő, világosság és egyéb körülmények a golyólövésre minő befolyást gyakorolnak, a tapasztalás arra mindenkit hamar megtanít.

Végre meg kell említeni, hogy sokan a golyólövés elméleti ismeretét feleslegesnek tartják, azt hozván fel indokul, hogy sok kitünő golyólövő van, kinek elméleti ismeretekről fogalma sincs. Ezen állítás igazságát kétségbe vonni nem lehet s azért röviden csak azt felelhetjük: hogy az elméleti ismeretek nélküli jó golyólövők sok évi tapasztalás után jutottak azon fokra, melyre elméleti ismeretek birtokába rövid idő alatt érhetek volna.

Ifj. ROTH JÓZSEF.



A—B irányzó vonal (Wisir-linie). x—y golyópálya (Kugel-Bahn). f első löpont (Kernschuss). g második löpont. c irányzó (Wisir oder Stöckel). d iránytű (Mücke).

Kérdések és felszólalások.

(Nyílt tér mindenkinek.)

A lótenyésztés emeléséről. Tagadhatlan, hogy nemzetünk minden időben a legjobb lovasokat és lókedvelőket mutatta fel s e tekintetben mindig a legkittünőbb helyek egyikét foglalá el a többi nemzetek sorában; tagadhatlan az is, hogy talán egy ország sem nyújt természeténél fogva a lótenyésztésre anynyi előnyt s arra nem alkalmasabb, mint Magyarhon.

És még is, leginkább felső Magyarorszában, a nép közt nemesak kicsiny és csunya, hanem általában rossz és használhatlan lovakat találunk, melyek némely vidéken inkább maeskákhoz, mint lovakhoz hasonlók.

Kissé gazdagabb földbirtokosaink közt a lovagiasság szelleme, mindinkább ébredés és fejlődik; mindennemű lovagias gyakorlatok mindinkább előtérbe jönnek;

minélfogva minden ezekből eredett szikra, már régóta nem volt olly fogékony lángra gyuladva, mint épen most — s ezért a lótenyésztés előmozdításában általán véve élénk részvét és tevékenység vehető észre, mint ezt Batthyány, Károlyi, Hunyady, Pálffy, Wenckheim grófok s több más urak dicsérendő példáikkal naponként igazolják.

Miért ne vehetnők mi is szemügyre földnépünk lótenyésztését, s miért ne tehetnénk e részben kevés áldozattal honunknak hasznos szolgálatot?

Igénytelen nézetem következő:

Alakuljanak vidékenként kis társulatok, 6, 8 vagy 10 birtokosból; ezek vegyenek 1, 2, vagy 3 mént a dolgos kocsilovak fajából; minden részvényesnek joga legyen 6 kaneczáthágatni; a többi időben a ménnek igen mérsékelt hágatási díjak mellett a földnépe rendelkezésére álljanak.

Minden évben más részvényesnek, vagy akár kettőnek felügyelete alatt állának ezen ménnek, kik azokért felelősek lennének, hol azután évenként lókiállítás volna rendezendő, mellyen a legjobb lovak számára a hágatási díjkból jutalmak osztatnának ki.

Felhivom ennél fogva e sorok olvasóit, kik Zemplén, Sáros vagy Abauj megyében laknak, ezen tervet helyeslik és annak létesítését ohajtják, hogy azt nekem megírni sziveskedjenek, vagy szándékukat e lapok útján közöljék.

Lehet, hogy nézetem hibás, de azt belém azon vágy sugallja, hogy hazámnak ez által némi szolgálatot tehessek; s ha valaki olvasóim közül ennél jobb tervet tud, kérem tegye azt közzé, és senki sem fog annak létesítéséhez nagyobb készséggel járulni, mint e sorok írója. Szinnán april 11-én.

Gr. Csáky Kálmán.

Szózat honi lovainak nemesítése iránt. Ha Angliának a lovak nemesítése körüli százados tapasztalásait, nem csökkenő munkásságát s ernyedetlen kitűrésével kifejtett bámulatos haladását tekintjük, e fáradhatlan szorgalmat más nemzetek törekedéseivel párvonalozván, lehetlen tagadni, hogy Anglia, mint a lótenyésztés legokoszerűbb fogásainak felfedezője s illetőleg bölesője, a világ e tárgybeli ismeretének anyjául minden tétovázás nélkül ismerendő el.

Különféle nemzetek különféle tetteik által lettenek nevezetesekké. Angliának e részben legkedvezőbb állás jutott; mert, ha sok más oldalról jelességeit mellőzzük is, maga a nemesítés gordiusi csomójának megoldása sem kevés ok arra, hogy neve világhírűvé vált. Ennélfogva, noha legkevésbé sem czéлом jelen igénytelen soraimmal Angliát mint a szerencse kegyenczét más népek kisebbitésével magasztalni, annyi azonban még is igaz marad, hogy a lónemesítés főérdeme Britanniát illetvén, e téren minden más nemzet, melly e tárgyban magát szorgalmával s ügyességével kitüntette, csupán utánzójául vagy követőjeül tekinthető.

Hazánkban körültekintve örömmel tapasztaljuk, hogy a lótenyésztés ügyét számos főbbrangú hazánkúia több év óta fáradhatlan buzgalommal karolta fel. Te-

temes költséggel telivér méneket és kanczákat hozattak Angliából s ekként a kívánt czél elérésére, azaz lovaik nemesítésére, nem csak az első lépéseket megtették, de annak előhaladását már eszközlötték is. Hiszen nemzeti közmondásunk, hogy „a magyar lóra termett“; s ezért kedveli lovát és törekszik annak mennél nagyobb fokra viheto nemesítésén.

Ámbár nagyobb részről el van már ismerve az, hogy lovaink nemesítésére általában az angol telivér legalkalmasabb, találkoznak még is, kik a nápolyi fajt vagy a meklenburgi óriásokat s az arab telivéreket az angoloknál többre becsülik; de ezek aligha tudják, hogy az angol telivér a legtisztább arab vér, melyet a britek esze, pénze és vastürelme századokon át a legtökéletesebb lóvá idomított. A törzsökös magyar ló — keleti faj; tehát nemesítése is a legezélszerűbben az ahhoz legközelebb álló legtisztább arab vérrel történhetik. Minthogy pedig az arab vér az angol telivérben a lehető legtökéletesebb idomokban van kifejtve, tehát legezélszerűbbnek látszik azt eredeti fajával párosítani. Kívánatos volna e szerint, ha e czélra minél nagyobb számmal hozatnának tenyésztésül Brithonból telivérek hazánkba, a mint hogy az utóbbi időkben meglehetősen számmal már hozattak is, s csak egy volna még hátra honunkban, az t. i. ha olly megyékben, hol es. k. ménintézetek nem léteznek, azon áldozatot hoznák főbbrangú s vagyonos uraink, hogy méneikből egyet kijelölvé, ezzel a környékbeli köznép kanczáinak ingyen párosíthatóságát engednék meg; önkényt értetvén, hogy csak arravaló és bizonyos számú kanczák lennének illy mén által fedezendőek. Véleményem szerint ez a legbiztosabb és legezélszerűbb mód lovaink nemesítésére; e nélkül honunkban főbbrangú s gazdag urainknak lesznek ugyan nemesített lovaik, de köznépünk, melly nem képes magának nemesítési czélból jobb méneket tartani, kiesi, idomtalan s nyomorék lovakon fog ügetni, miután a párosítás is idomtalan kiesi vér nélküli lóval történik. Az állatnemesítés általában legüdvözőbb s leghasznosabb mód lévén mind az egyesek, mind az egész haza jobblétének emelésére, azok, kik e felszólalásom s illetőleg kérésem folytán a lovak általános nemesítését, bár ez némi áldozatukba kerülne is, előmozdítani sziveskednének, nemcsak dicsőségre, de országos hálaára is érdemesítenék magukat, s üdvözölőlag hatnának jelen e részbeni pangó állapotunk orvoslására, mellytől gazdasági tekintetben is hazánk jobb jövője némileg függ.

Tallián Gyula.

Miként lehetne a **sport** szót és az azzal összefüggő rokonsfogalmakat magyarul kifejezni? — Anélkül, hogy nyelv tudósságot igényelnék, csak mint a kérdéses tárgy minden nemének hő és régi barátja s mint az angol nyelv szellemének ismerője — addig is, mig kielégítőbb szóra akadunk, e kifejezéseket tervezem: **Sport**—kedvtöltés; **sportsman**—kedvtöltő; **sportful**—kedvteljes; **sportive**—kedvtölthető; **sportquestion**—kedvtöltői kérdés; **sportless**—kedvtelen; **sat**.

Egy kedvtöltő.

E lapok útján pár sorban közlendő értesítés arról, esett-e az utóbbi két év alatt, hol és minő vadászat alkalmával hiuz? nagyon lekötelezne egy
 öreg vadászt.

Úgy hiszem, nem egyedül vagyok, ki az angol handicap szó értelméről örömet olvasna e lapokban rövid felvilágosítást.

P. M.

Válaszok és jegyzetek.

R — — be L. M. — Hogy a két éves ivadékversenyre (pesti gyep) e lapok előbbi számában, hg. Rohan L. két lova van May Flower név alatt jegyezve: az sajtóhiba. A Gameboy és Susantól származó fek. k. May Flower; míg a Prince Llewelin és Goleondától való v. p. m. neve Prince Eugen. — Egyébiránt hg. Rohan L. ő magasságától vett értesítés folytán közölhetjük, hogy May Flower a két éves ivadékversenyben okvetlen futni fog; Prince Eugen pedig főnebbi kötelezettségével együtt újabban Briant idomár birtokába ment át.

S — — re K. L. — A gaz tett közlését nem tartjuk czélszerűnek, mert a rossz akarat eszméjét terjeszthetné. — Exempla trahunt.

Eladó lovak.

Dőry Lajos úr Paradicsom-pusztabeli birtokán (Tolna gőzhajó állomáshoz 1— $\frac{1}{2}$ órányira:)

Don Juan négy éves, pej, telivér, hágásra alkalmas — ap. Deerslayer any. Don Juan 15 m. 2'.

Weathercock négy éves, pej, félvér, erős alkotásánál fogva hágásra különösen ajánlható, ap. Deerslayer — any. Weathercock irlandi kancza 15 m. 3'.

Stíft négy éves, tarka, félvér, szintén hágásra ajánlható, — ap. Tummeldich. any. Stíft. 15. m. 2'.

Tiz darab jól betanított 4—5 éves vadászatra alkalmas háts ló.

Tizenhat darab tenyésztésre alkalmas kancza.

Negyven darab 1—2—3 éves csikó.

Áruk a hely színén megteudható.

Meszleni Meszlényi Lajos úrnál Daád pusztán Tolna megyében Földvártól 3, Ozorától $\frac{1}{2}$ órányira :

10 darab, 4 éves, hg. Eszterházy angol ménlovaitól származott, négyes és kettős fogatban járó hámos lovak. Bővebb értesítést ad a számtartói hivatal Daádon, vagy a tulajdonos Velenecznén. (Ut. posta Velenecze.)

Kégl György úrnál Csalán Sz. Fejérvártól félóránnyira :

Egy sárga és egy pej négyes fogat; az első a dégi ménesből való; a második, saját nevelés.

A főtí istállóban tizenegy darab 4 éves ló, részint Alert, részint Bob Peel vadéka. Bővebb tudósítást ad Lowe Tamás lovászmester Fóton, ut. posta Pest.

Egy 5 éves, 16 markon felüli pej herélt, b. Wenckheim Béla saját nevelése; megtekinthető az egyesületi lovardában, hol naponként nyereg alatt jár. Bővebb értesítést ad ugyanott Szathmáry Károly lovászmester.

Lóárverés.

F. 1858-ik évi június 8-án Pesten az együleti lovarda udvarán délelőtti órákban lóárverés fog tartatni, melyre minden eladni vagy venni szándékozó ezennel meghívatik. Az eladni szándékozó tulajdonosok felkéretnek, hogy árverés alá bocsátani kívánt lovaik (vagy fogataik) pontos leírását, azaz, korát, szőrét, nemét, ivadékágát vagy származási fajtát s minőségét, valjon háta- vagy hámos, verseny- vagy tenyészló-e? stb. — e lapok szerkesztőségének mielőbb (lehetőleg május 15-éig) bérmentve beküldeni sziveskedjenek a végett, hogy az ekként bejelentett lovak sorozatából viszont a venni szándékozó — szükségükhöz képest — előre tájékozhasssák magukat.

Az árösszegeből, mellyen a ló elkel, az árverési költség fedezésére igen csekély százalék lesz levonandó.

Lóverseny-határnapok:

Bécs, május 22. 24. 25.
Pest, június 5. 7. 9. és 10.
Kolozsvar, jul. 26 és 27.

Nevezési zárnapok:

- Május 1.** — Pest: Vadászverseny. (L. 1858. 1. sz.) Bécs: Gátverseny; Steeple Chase. (L. 7. sz.)
Május 23. — Bécs: Államdij 50 arany. (L. 7. sz.)
Május 25. — Pest: Trial-Stakes. (L. 10. sz.)
Június 1. — Kolozsvar: Első osztályu államdij 500 arany. Erdélyi díj 1000 pfrt. Másod osztályu államdij 300 arany. (L. 9. sz.)
Június 4. — Pest: Batthyány Hunyady díj. (L. 1858. 1. sz.)
Június 10. — Pest: Nákó díj. (L. 1858. 1. sz.) — Vándorló ivadékverseny 1861. évre (L. 1857. 22. sz.)
Június 29. — Kolozsvar: Kísérleti verseny. (L. 9. sz.)
Julius 5. — Pardubitz: Handicap. (L. 1858. 6. sz.)
Julius 24. — Kolozsvar: Asszonyságok díja. (L. 9. sz.)
Julius 25. — Kolozsvar: Vadászdíj. (L. 9. sz.)
Aug. 1. — Pest: Ivadékverseny 1861, 1862, 1863. (L. 1857. 20. sz.)

TARTALOM:

Struczvadászat Algir Zaharáján. — Pesti gyp. Trial Stakes. — A golyófegyver és lövete. — Kérdések és felszólalások. — Válaszok és jegyzetek. — Eladó lovak. — Lóárverés. Lóversenyhatárnapok. — Nevezési zárnapok.

Megjelen e lap minden hó 10. 20. és 30-án egy iven. Előfizetést elfogad a szerkesztőség Pesten (Szervita-tér 3 sz. 2-ik em.) egész évre 10, félévre 5 fttal pp. Az 1857-ik évi első évfolyam teljes példánya kapható 6 ft. 24 kron p. p.

Tulajdonos kiadó és felelős szerkesztő Bérczy Károly.

Pest, 1858. Nyomatott Emich Gusztávnál.